

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10069022>

Abdurazzakov Yusufjon Usmoilovich

Teacher of Fergana State University

Phone: 939829864

Email: yusuffer@mail.ru

D. Abdurazzakov

Fergana State University, 3rd year student of the German language

ABSTRACT

Linguistics reflects the language as a communication tool of the society in different ways, it is stated that this process has been historically, creatively and socially different. , it was argued that the division into age development is not only related to national biological parameters, but also to a social characteristic: the structure and culture of society, and thus the language, the linguistic landscape of the world.

Key word

Language is a communication tool of society: lexical-semantic expressions, speech literacy, physical support, social, semiotics, age-related damage, linguistic and cultural treatment, sociology, ethnography.

TILSHUNOSLIKDA MULOQOT VOSITASI

Abdurazzakov Yusufjon Usmailovich

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Telefon: 939829864

Email: yusuffer@mail.ru

Abdurazzakov D

Farg'ona davlat universiteti, nemis tili yo`nalishi 3 kurs talabasi

Annotatsiya

Tilshunoslik jamiyatning muloqot vositasi bo'lgan tilni turli jihatlarida aks etirilishi, mazkur tushunchaning tarixiy, ijodiy va ijtimoiy jihatdan turli xil bo'lib kelganligi yuzasidan fikr bayon qilingan. Shuningdek, yosh guruhlariga bo'linishi nafaqat biologic parametrlarga, balki ijtimoiy o'ziga xos xususiyatlarga: jamiyat strukturasi va madaniyatiga, shu bilan birga tilga, olamning til manzarasiga o'zaro bog'liq ekanligi haqida bahs yuritilgan.

Kalit so'zlar

Tilshunoslik jamiyatning muloqot vositasi tushunchasi, leksik-semantik ifodalar, nutqiy savodxonlik, yosh guruhlari, ijtimoiy omillar, semiotikomillar, yoshga oid omillar, lingvomadaniy guruhlar, sotsiologiya, etnografiya.

Tilshunoslik jamiyatning muloqot vositasi bo'lgan tilni turli jihatlarida o'rganuvchi fan. Shveysariyalik tilshunos Ferdinand de Sossyur tilni ma'lum bir jamiyat belgisi sifatida, tilshunoslikni esa "ijtimoiy hayot doirasidagi belgilar hayotini" o'rganuvchi fan sifatida ta'riflaydi. Sotsiolingvistikani esa tilshunoslikning "til yoki tillarning xususiyatlarini tushuntirish uchun ijtimoiy, shu jumladan kontekstual omillarga murojaat qilishni talab qiluvchi" bo'limi sifatida ko'rish mumkin. Bu yerda asosiy e'tibor, gapning grammatik jihatdan to'g'ri yoki noto'g'riligi kabi lingvistik kompetensiyalarga emas, balki muloqot qaysi kontekstda qo'llanyapti, u "qanday, qaerda va qachon paydo bo'ldi" kabi masalalarga qaratiladi.

Sotsiolingvistika tilshunoslik va sotsiologiya elementlarini birlashtiradi. U tilni ijtimoiy va madaniy muhit bilan aloqasini hisobga olgan holda tahlil qiladi. Shuni tushunish kerakki, sotsiolingvistika tilga alohida bir tizim sifatida qaramaydi, aksincha, uning jamiyat bilan qanday munosabatda bo'lishini va til hodisalariga ijtimoiy-madaniy omillar qanday ta'sir qilishini o'rganadi.

"Sotsiolingvistika" termini inglizcha "sotsiolinguistics" so'zidan olingan bo'lib, lingvistik tadqiqot yo'nalishi sifatida amerikalik tilshunos Garver S. Karri (1908–1993) nomi bilan bog'liq, u o'tgan asrning 50-yillari boshlarida shunday yozgan edi: "Bugungi taklifimdan asl maqsad [...] nutq omillarining ijtimoiy vazifalari va ma'nolari tadqiqot uchun unumdor maydonni taqdim etadi [...]. Bu soha sotsiolingvistika deb ataladi". Biroq, fanga bu atama ancha ilgariroq, 1939 yilda antropolog Tomas Kallan Xodson tomonidan kiritilgan, shuningdek, dialektolog Ferdinand Vrede (1863-1934), "biz uchun juda zamonaviy bo'lib tuyuladigan atama"ni - ijtimoiy lingvistikani XX asr boshida kiritadi va uning shogirdi Teodor Frings tomonidan rivojlantirildi.

XX asr o'rtalaridan boshlab sotsiolingvistika jadal rivojlandi, tasniflandi va tadqiqot, ta'limda katta ahamiyatga ega bo'ldi. Sotsiolingvistika va uning turli yo'nalishlari, yondashuvlari rivojlanishi natijasida bugungi kunda korrelyatsion va interaktiv sotsiolingvistika, shuningdek, makro-sotsiolingvistika va mikro-sotsiolingvistika, til sotsiologiyasi (shuningdek, til sotsiologiyasi) kabilarni ajratib ko'rsatish mumkin.

Bir qarashda, til va jamiyat o'rtasidagi bog'liqliklar faqat yaqin tarixda o'rganilayotgan mavzudek ko'rinadi, lekin bu umuman unday emas. Quyida til va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarga alohida e'tibor qaratgan holda tilga qisman

bo'lsa ham fundamental nuqtai nazardan qaraladi hamda zamonaviy sotsiolingvistikaning kelib chiqishi va rivojlanishini ijtimoiy hodisa sifatida va kontekstda batafsilroq tahlil qilinadi.

Zamonaviy tilshunoslikda til mohiyati tilning evolyutsion yoki birlamchi o'zlashtirish jarayonida rivojlanishiga turli qarashlar bilan bog'liq ikkita qarama-qarshi yondashuv bilan tavsiflanadi.

Xulosa chiqarish mumkinki, qadim zamonlardayoq til ijtimoiy hodisa sifatida falsafiy tadqiqot ob'yektiga aylangan. Biroq, tilning voqelik va tafakkur nuqtai nazaridan ma'nosini yanada chuqurroq va tizimli o'rganish gnoseologik masalalarga qaratiladi, bunda asosiy e'tibor gaplarni ularning haqiqati nuqtai nazaridan tahlil qilishga qaratiladi.

Xulosa qilib aytganda XX asr boshlarida nemis olimlari tomonidan tilshunoslikdan ajralmagan holda rivojlantirilgan sotsiolingvistika 1950 yillardan keyin amerikalik olimlar tomonidan mustaqil fan sifatida ajralib chiqdi va korpus lingvistika, kompyuter lingvistikasi kabi fan sohalarining rivojlanishiga asos bo'ldi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Арапов М.В. Квантитативная лингвистика. М.: Наука, 1988.184 с.
2. Ариес Ф. Возрасты жизни // Философия и методология истории. М: Прогресс, 1977. С. 216 245.
3. Аристов С.А., Сусов И.П. Коммуникативно-когнитивная лингвистика.
4. Разговорный дискурс. 1999. trersu.ru/~susov/Aristov.htm.
- Братина Н.Г. Фрагмент лингвокультурологического лексикона (базовые понятия) // Фразеология в контексте культуры. М.: Шк. "Языки рус. культуры", 1999. С. 131-137.
5. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. М.: Языки славянской культуры, 2001. 288 с.
- 6.Astonova Guzalkhon Rakhmonalievna,The Role of Creativity in Foreign Language Lessons, INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOVERIES AND INNOVATIONS IN APPLIED SCIENCES ON OPEN ACCESS JOURNAL, 2021/11/30, Том 1,Номер 6,Страницы 103-105.
- 7.Астонова Г. Р. Жураева. М.Т., Использование социальных форм повышение эффективности занятий, ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ, 2019, Том 3,Номер 20 (74), Страницы 20-22.
8. Astonova Gozalkhon, Yozish konimkasini shakllantirish usullari,Science And Education, 2020, Том 1,Номер 2, Страницы 400-404.

9. Astonova Guzalkhon Rakhmonalievna, IMPORTANCE OF WRITING SKILLS IN EARLY FOREIGN LANGUAGE LESSONS, INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH JOURNAL, 2021/5/19, Том 2, Номер 5, Страницы 607-610.

10. Abdurazzakov Y.U. Use of non- standard forms and methods in a foreign lesson.- Academia: Gospodarka I Innowacje,2022.- 1003-1010 b.

11. Abdurazzakov Y.U. Organizing lecture activities effectively foreign languages.- Academia: Galaxy international interdisciplinary research journal(GIIRJ), 2022

12. Abdurazzakov Y.U. About the Problems of Language Teaching to Little Children.- Academia: International Journal of Culture and Modernity, 2022

13. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna. TARJIMADA FRAZEOLOGIK IBORALARNING MILLIY XUSUSIYATI VA ULARNING BADIY ASARLARDAGI TASVIRIY IFODASI. CURRENT APPROACHES AND NEW RESEARCH IN MODERN SCIENCES, 2(2), 112-116. (2023)

14. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna. ФРАЗЕМАЛАРНИНГ ТАРЖИМА УСУЛЛАРИ ВА УЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА МИЛЛИЙ-МАДАНИЙ ХУСУСИЯТЛАРНИНГ ИФОДАЛАНИШ ЖИХАТЛАРИ. SCIENCE AND INNOVATION IN THE EDUCATION SYSTEM.2(2), 168-172. ,(2023).

15. Юсуфжонова Шахло Мухторовна. НЕМИС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДАГИ ТУРҒУН БИРИКМАЛАРНИНГ ТАРЖИМА ҚИЛИНИШ ТАРАҚҚИЁТИ. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION, 2(2), 43-48., (2023).

16. Шахло Мухторовна Юсуфжонова. Миллий ва маданий хусусиятлар доирасида немис ва ўзбек тилларидаги фразеологик бирликларнинг тавсифланиши. "Science and Education" Scientific Journal. Volume 4 Issue 2. 1714-1715. February 2023 / .

17. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna. Development of Translation of Phraseological Units in German and Uzbek Languages. Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. Volume: 02 Issue: 02 / 2023.

18. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna, THE NATIONAL CHARACTER OF PHRASEOLOGICAL EXPRESSIONS IN TRANSLATION AND THEIR REFLECTION IN WORKS OF ART. International Journal of Education, Social Science & Humanities. Volume-11/ Issue-2/ 2023.

1. Ахмаджонов Н. Analysis of poetonyms used in poetry // International Scientific Journal ISJ Theoretical & Applied Science Philadelphia, USA issue 12, volume 104 published December 30, 2021 P. 509-512 Impact Factor: Philadelphia,

USA ISRA (India) = 6.317 ISI (Dubai, UAE) = 1.582 GIF (Australia) = 0.564 JIF = 1.500 SIS (USA) = 0.912 PИИЦ (Russia) = 3.939 ESJI (KZ) = 9.035 SJIF (Morocco) = 7.184 ICV (Poland) = 6.630 PIF (India) = 1.940 IBI (India) = 4.260 OAJI (USA) = 0.350

2. Ахмаджонов Н. Analysis of poetonyms in prose works// International interdisciplinary research journal (girj) Volume 10, Issue 2, February, 2022 ISSN: 2347-6915 SJIF Impact Factor: 7.472 P. 487-490

3. Ахмаджонов Н., Шукуров Р. Precedent names in the artistic text as allusive names // academia, An International Multidisciplinary Research Journal (Double Blind Refereed & Peer Reviewed Journal) ISSN: 2249-7137 Vol. 11, Issue 8 August 2021 Impact Factor: SJIF 2021 = 7.492. P. 46-52

4. Н Ахмаджонов, А Рўзиматова. Фразеологизмлар немис халқи миллий маданиятининг кўзгусидир. о'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali. УДК:40/42/48. ISSN: 2181-3302. SJIF:4.621 2022. 08.20. 10-Son. Б.104-109

5. Axmadjonov Nurbek, Xabibullayeva D. Classification and linguoculturological characteristics of precedent units. Fars international journal of education, social science humanities. issn: 2945-4492. 10(12); 2022; Impact Factor: SJIF 2022 6.786. P. 777-780

7. Axmadjonov Nurbek, Islomjonova Jasmina. Badiiy matnda allyuziv antroponimlarning xususiyatlari. Journal of advanced research and stability volume: 03 issue: 01 | jan - 2023 issn: 2181-2186